

ŞİDDET SONRASI KİŞİNİN DEĞİŞEN YAŞAMI VE DEĞİŞİKLİĞE UĞRAYAN YAKIN ÇEVRE İLİŞKİLERİ

HAKAN GÜLÇAY*

ÖZET:

Bu bildiri başta Türkiye’de olmak üzere, çeşitli bölgelerde yaşayan insanlara uygulanan şiddet ve sonrası travmaları, travma sonrasında gelişen, şekillenen ve değişen yakın ve sosyal çevreyle olan ilişkileri; şiddet, travma, toplumsal antropoloji ve anksiyete bozuklukları kavramları çerçevesinde değerlendirmektedir.

Şiddet sonrası yaşanan travma sonucunda kişide depresif davranışların belirginlik kazandığı ve kişinin stres hastalığına istemsizce yöneldiği ilk etapta gözlenen durumlardır. Bununla beraber şiddete maruz kalmış, tanık olmuş kişide özellikle güven sorununun ortaya çıkmasıyla beraber; korkma, kaçınma, aşırı uyarılma, yardım aramaya çekinme, umutsuzluğa kapılma ve birçok anksiyete bozuklukları da ortaya çıkar.

Geniş bir olumsuzluk kulvarında arayış içerisinde olay bireyin hiç kuşkusuz yaşamında da birçok değişiklik meydana gelir. Özellikle yakın çevresiyle olan ilişkilerindeki farklılığa tanık olan birey, ruhsal ve psikolojik kaynaklı birçok hastalığa da en güçlü bir şekilde aday olacaktır.

Bildiride şiddete tanık olan kişilerin değişen yaşamlarına ilişkin örnekler ile beraber, yakın çevresiyle olan ilişkilerinin değişim boyutları ele alınmıştır.

Bildirinin amacı, başta şiddete maruz kalma riski en yüksek olan kişilere ve de öte yandan, sergilediği tutum ve davranışların aşında şiddet içerdiğinin farkında olmayan bireylere, şiddetin ne olduğu hakkında tanımlayıcı ve örnekleyici kapsamda bir bilgilendirme sunmaktır.

Azhtar Sözcükler: Şiddet, Travma, Değişim, Anksiyete Bozuklukları, Sosyal Çevre, Yakın Çevre

*Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

Anadolu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

1. ŞİDDET SONRASI KİŞİNİN DEĞİŞEN YAŞAMI

1.1. GENEL BİR KAVRAM OLARAK ‘ŞİDDET’

Şiddet; gerek ülkemizde gerekse dünya genelinde her geçen gün tırmanmakta olan ve bu nedenle de hem hükümetlerin, hem sivil toplum kuruluşlarının, hem de sosyal sorumluluk projelerinin öncelikli gündemini oluşturmaktadır. Bu ihtiyaç zemininde, başta Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve Türk Psikologlar Derneği (TPD) olmak üzere birçok ulusal ve uluslararası örgüt tarafından da temel çalışma teması ve toplumsal yatırım alanı olarak belirlenen olgular arasındadır. (Dursun, 2011:9)

Şiddet olgusu, çok boyutlu ele alınması gereken ve disiplinler arası işbirliği ile mücadele gerektiren ciddi bir problemdir. Çünkü şiddet, toplum genelinde ruh ve beden sağlığını tehdit eden, sürdürülebilir sosyal gelişimi engelleyen; kişinin hayata ve insanlara olan güvenini sarsan, benlik değerini ve özgüvenini azaltan, korku ve çaresizlik hisleri yaratan ve bu şekilde de hem bireysel hem de toplumsal sağlığı tehdit eden sistematik bir problemdir. (Dursun, 2011:16)

Şiddetle mücadele ve şiddeti önleme hareketinin en önemli ayaklarından biri de şiddetin ne olduğuna dair toplumu bilgilendirmek ve bilinçlendirmektir. Genellikle şiddet dendiğinde ilk akla gelen fiziksel şiddet kavramıdır. Ancak şiddet olgusu bundan ibaret değildir, birçok farklı türü ve farklı dışavurumu vardır. Bu sunumun amacı, başta şiddete maruz kalma riski en yüksek olan kişilere (kadınlara, gençlere, çocuklara, çalışanlara...) ve de öte yandan, sergilediği tutum ve davranışların aslında şiddet içerdiğinin farkında olmayan kişilere (erkekler, gençlere, yöneticilere...) şiddetin ne olduğu hakkında tanımlayıcı ve örnekleyici kapsamda bir bilgilendirme sunmaktır. Şiddeti ortaya çıkaran nedenler ve ardındaki dinamikler, şiddeti bir kısır döngüye dönüştüren ve insanları bu döngünün içinde tutan unsurlardır. (dursun, 2011:18))

Unutulmamalı ki, şiddet bir toplum sağlığı sorunudur ve bir hak ve özgürlük ihlali olarak ele alınmalıdır.

1.2. TRAVMA VE ANKSİYETE (KAYGI) BOZUKLUKLARI

1.2.1. TRAVMA

Kişi gerçek bir tehditle karşılaştığını algılamış, fiziksel zarara maruz kalmış veya buna tanık olmuş, bu esnada da aşırı derecede korku, çaresizlik ve dehşet hissetmişse, durum kişi için travmatik bir yaşantı olarak tanımlanabilmektedir. (Arıkan, 2013:1)

Diğer bir deyişle bir olayda; yaşama karşı tehdit algılama, vücudun bütünlüğüne karşı tehdit algılama, sevdiklerimize karşı tehdit algılama, inanç sistemlerimize karşı tehdit algılama söz konusu ise bu olay kişi için travmatik bir yaşantıdır. (Arıkan, 2013:1)

Bu tür olaylarda kişilerde genellikle gücü kötüye kullanma, duyulan güvene ihanet etme, tuzağa düşme, çaresizlik, acı, kafa karışıklığı ve/veya kayıp söz konusu olabilmektedir. Bu oldukça geniş tanım, içeriğinde hem tek seferlik olaylar (kazalar, doğal afetler, suçlar, ameliyatlar, ölümler, vb.) hem de tekrarlayan ve süregelen olaylar (çocuk istismarları, çocuk ihmalleri, savaşlar, şiddet içeren ilişkiler, vb.) bulundurmaktadır. Dikkat edilmesi gereken nokta, olayın travmatik olup olmadığı kararının olaya maruz kalanlara ait olmasıdır. Şiddete maruz kalmış iki kişiden biri, bu yaşantıda fiziksel bütünlüğüne bir tehdit algılamamış ise bu olay onun için travmatik olmamaktadır. Aynı olaya tanık olmuş ikinci kişi, bu olayı hayatını tehdit eden bir unsur olarak algılamış ise durum bu kişi için travmatik bir olay niteliği kazanmaktadır. Psikolojik travma, olayı yaşayan kişinin algısı ve değerlendirmesi doğrultusunda tanımlanmaktadır. (Arıkan, 2013:4)

Şiddet sonrası yaşanan travma sonucunda, kişide depresif davranışların belirginlik kazandığı ve kişinin stres hastalığına istemsizce yöneldiği ilk etapta gözlenen durumlardır. Bununla beraber şiddete maruz kalmış, tanık olmuş kişide özellikle güven sorununun ortaya çıkmasıyla beraber; korkma, kaçınma, aşırı uyarılma, yardım aramaya çekinme, umutsuzluğa kapılma ve birçok anksiyete bozuklukları da ortaya çıkar. (Arıkan, 2013:6)

Böylesine geniş bir olumsuzluk kulvarında arayış içerisinde olay bireyin, hiç kuşkusuz yaşamında da birçok değişiklik olacaktır. Özellikle yakın çevresiyle olan ilişkilerindeki farklılığa tanık olan bu birey, ruhsal ve psikolojik kaynaklı birçok hastalığa da en güçlü bir şekilde adaydır.

1.2.2. ANKSİYETE BOZUKLUKLARI

Panik bozukluğu

Özgül fobiler

Sosyal anksiyete bozukluğu

Obsesif kompulsif bozukluk

Travma sonrası stres bozukluğu

Kişi sıklıkla günlük olaylar karşısında beklenenin üstünde yüksek bir kaygı düzeyi yaşar. Zihni yoğunlukla felaket senaryoları ile doludur. Örneğin, ele alınan bireyin çocuğu eve bir saat gecikmeyle gelmiştir.

Ancak bu gecikme “mutlaka çocuğa araba çarpmıştır”, “birileri çocuğa bir şey yapmıştır” türünden kaygı içeren

düşüncelerle karşılaşılır. Kişi olaylar karşısında hafif bir tedirginlik duygusundan panik derecesine kadar değişik yoğunluklarda kaygı yaşayabilir. Duruma, **yaygın kaygı bozukluğu** denmesinin nedeni kişinin sadece belli durumlarda değil, hemen her durumda (belirli bir yer, zaman ya da duruma bağlı olmaksızın) az ya da çok kaygı yaşamasıdır. (Arkan, 2013: 8)

Aslında kaygı günlük hadiselerde herkesin karşılaştığı bir ruh halidir ve aşırı boyutlara ulaşmadıkça bir teşvik aracı olarak insanlara yardımcıdır. Kaygı kişinin günlük aktivitelerini aksatacak hale gelerek başlı başına bir problem meydana getirdiğinde artık hastalık adını alır ve tedavi edilmelidir.

Yaygın anksiyete bozukluğu olan kişi uzun süren, kontrol etmekte güçlük çektiği bir endişe durumu yaşar. Bu kaygı huzursuzluk veya kendini tetikte hissetme, çabuk yorulma, odaklanma güçlüğü, unutkanlık hissi, sinirlilik, kas gerginliği ve uyku bozukluğu belirtilerinin tamamı ya da bir kısmı ile birlikte bulunur. Kişinin yaşadığı bu sıkıntılar kişinin hayatını olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu sık rahatsızlık genellikle yirmili yaşlardan önce başlayarak, dalgalı bir seyir izler. Duruma eşlik edebilecek psikiyatrik bozukluklar ve diğer kaygı bozuklukları; depresyon ve alkol bağımlılığıdır.

Yukarıda bahsedilen kişinin şiddet sonrası yaşadığı travma sonucu gösterdiği reaksiyonlar ve alışkanlıklar, söz konusu kişinin yaşamını koca bir kara bulut gibi gölgelemektedir. Örneğin dövülerek tecavüze uğramış 16 yaşındaki bir kız çocuğunun travma sonrasında; özellikle erkeklerden korkması, ümitsizliğe düşmesi, fiziksel yetersizliğinin kurbanı olduğunu düşünmesi gibi birçok karamsar sonuçlara varılabilir. Fakat burada söz konusu olan en tartışılabilir durum ise; kişinin şiddet gördükten sonra fütursuzca tecavüze uğramış olması ve sonrasında özel hayatındaki olumsuzluklar yaşaması değil; ne yazık ki üyesi olduğu toplumun ve yakın çevresinin başlattığı ‘`namus’` kavramıdır. Dolayısıyla kişinin yaşamı büyük bir değişim sürecine girmekle beraber, yakın çevresiyle ilişkileri de oldukça değişmektedir.

2. ŞİDDET SONRASI KİŞİNİN DEĞİŞİKLİĞE UĞRAYAN YAKIN ÇEVRE İLİŞKİLERİ

Tüm dünyada var olan şiddet, cinsel istismar, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, düşük sosyal konum ve yoksulluk gibi faktörler ruhsal bozuklukların bireylerde daha sık görüldüğüne belirtmektedir. Ruhsal bozukluklar yeti yitimine yol açan ve halk sağlığı açısından giderek büyüyen bir yük oluşturmaktadır.

Toplumda bu yükün azaltılması adına ruhsal bozukluklar için risk oluşturan faktörleri belirlemeye yönelik farklı disiplinler arası çalışmalara ve bunları önlemeye yönelik ulusal ruh sağlığı politikalarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Söz konusu bu durum, etki değerleri karşılaştırıldığında ve sonuçlara bakıldığında kadınların daha büyük travmalara maruz kaldığını, dolayısıyla bireysel ve toplumsal baskı sonucunda ruhsal olarak daha fazla etkilendikleri belirtmektedir.

2.1. ŞİDDET SONRASI BOZULAN FİZİKSEL YAPI VE RUH SAĞLIĞI

Şiddete maruz kalan kadınların fiziksel ve ruhsal sağlıkları da ciddi düzeyde etkilenmektedir. Sonuçlar, evlenmiş kadınların %24'ünün maruz kaldığı fiziksel veya cinsel şiddet nedeniyle yaralandığını göstermektedir. Ülke genelinde şiddete maruz kalma sonucu yaralandıklarını belirten kadınların büyük bir bölümü yaralanmanın hayatlarında birçok kez olduğunu belirtmişlerdir.

Fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde intihar etmeyi düşündüğünü, bir kısmının da intihara teşebbüs ettikleri belirtilmiştir.

Fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınlar için bu oran %13'dür. Bu bulgular fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların şiddete maruz kalmayan kadınlara göre 4 kat daha fazla intihara teşebbüs ettiğini göstermektedir. (Gökdağ, 2013:1)

2.2. TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kavramı, kadın ve erkeğin toplumsal yapılarda kaynak, güç, fırsatları kullanım eşitliğini anlatır. Dünyanın birçok farklı ülkelerinde yapılan istatistikler eğitim, çalışma yaşamı, işsiz, yoksulluk ve birçok alanda kadınları erkeklere göre dezavantajlı durumda olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de yasalara göre kadın ve erkek eşittir, fakat ülkemizde kadınların öyküsü eşitsizlik üzerinde kuruludur. Dünya Ekonomik Forumu'nun 2012 yılı verilerine göre Türkiye, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Statüsü konusunda 135 ülke arasında 124. sırada bulunmaktadır.

Bu eşitsizliğin kaçınılmaz bir sonucu olarak kadınlar daha sık ruhsal hastalıklara yakalanmakta, kadın ve erkekler arasında ruh sağlığı sorunlarında rol oynayan nedenler farklı olduğu gibi kadınların tedavi hizmetlerini kullanımı ile ilgili farklılıklar da yaşanmaktadır. Her şekilde dezavantajlı, toplumda ve özel yaşamlarında yerleri farklı olan özellikle engelli, yoksul kadınlara daha az pay düşmektedir. (Handemir, 2015:2)

DİYARBAKIR ÖRNEĞİ: 21 KASIM 2002

Namus cinayetlerinin temel dinamiğinin toplumsal baskı olduğu rahatlıkla söylenebilir. Namusun kanla temizlenebileceği şeklinde bir fikre sahip olan toplumlarda yetiştirilen erkeklere, gerektiği hallerde namusun temizlenmesi için onu kirleten varlığı (bu genelde kadındır) ortadan kaldırılması gerektiği öğretilmiştir. Bu bilinç yalnızca erkekler tarafından taşınmamakta ama aynı zamanda kadınlar ve çocuklar tarafından da paylaşılmaktadır. Bu bağlamda namus cinayetlerinin bireysel olmaktan çok toplumsal olduğu ileri sürülebilir. Çünkü bunu yaptıran sosyal çevredir. Bunu işleten başlıca mekanizma sosyal dışlanmadır. Kişi veya aile kurumsal alana yeniden dâhil olabilmek için bu cinayeti işlenmesi gerektiğini, arınmasının ancak bu yolla olabileceğini düşünmektedir. Namusun temizlenmesi bir bakıma sosyal çevreye yeniden katılmanın bir ön koşulu olarak görülmektedir.

KAMER başkanı Nebahat Akkoç; Diyarbakır'da linç edilerek öldürülen Şemse Allak (16) ile başı taşla ezilerek katledilen Kadriye Demirel hakkında röportaj verdiği ulusal ve yerel basında şöyle belirtmiştir: *“Şemse’yi öldürenler de, Kadriye’ye ölümcül darbeler indiren ağabeyi de namuslarını “temizlemiş” bir şekilde ortalıkta gururla dolaşırken, diğer katiller kendilerini ifşa etmediler. Aslında, namuslarını temizlemek için kadınları öldüren insanlar, buralarda kahraman olarak görülürler. Çünkü bu görevi onlara veren toplumdur. Bu yüzden de bu katiller, görevlerini yerine getirmiş olduklarını herkese gösterirler.”*

(“Recm Kurbanlarını Unutmadılar” 2003)

Bu durumda kadına yönelik şiddetle mücadelede öne çıkarılması gereken başlıca olgu, namusun temizlenmesi mefhumudur. Namusun kanla temizlenebileceğini taşıyan zihniyet değişme eğilimi taşıyabilmektedir. Toplumda namusun kanla temizlenmediği öğretilmelidir. Namus gerekçesiyle işlenen kadın cinayetlerinin önüne geçilebilmesin birincil yolu bu zihniyetin taşıyıcısı olan bilincin dönüştürülmesinden geçmektedir. Cinayet işlemeden de kişinin namuslu kalabileceği, hiçbir sebep altında birisinin başkasının canını almaya hakkı olmadığı düşüncesini taşıyan bir nesil yetiştirilmelidir.

Bunlar uzun vadede yapılabilecek eylemleri oluşturmaktadır. Ancak bunun dışında ve bundan önce bu zihniyetin nasıl dönüştürülüp, şiddet dışı bir yöne sevk edileceğine ilişkin hukuki düzenlemeler, projeler ve eylem planları hazırlanmalıdır. Bataklık bu zihniyetin ta kendisidir.

Bu mefhumun şiddet dışı bir yöneme kanalize, edilmesi halinde şiddet olaylarının da doğal olarak azalması söz konusu olabilecektir. (Handemir, 2015:6)

2.3. CİNSEL ŞİDDET: TECAVÜZE UĞRAMIŞ KADINA YAKLAŞIM

Tecavüz, kadınlar için büyük bir yıkımdır. Tecavüz olaylarından sonra bazı kadınlar fiziksel olarak ciddi zararlar görmekte, bazıları hamile kalmakta, bazıları da HIV virüsü ile enfekte olmaktadır. Ancak tecavüz olayının duygusal olarak yaptığı yıkıcı etkiler fiziksel etkilerden çok daha fazladır. Tecavüze uğrayan kadının yaşamı tamamen değişir. (Handemir, 2015:3)

Tecavüz, iç benlik uyumu ile çevre arasındaki dengeyi bozan bir yaşam krizidir. Bireyin duygusal yaşamında karşılaşılabileceği en yıkıcı olaylardan biri olabilir ve ömür boyu kalıcı etkiler bırakabilir. Bireylerin durum üzerinde kontrollerini kaybettikleri, kendilerini çaresiz hissettikleri olaylar sonrasında Posttravmatik Stres Bozukluğu yaşamaları sık rastlanan bir durumdur. Yapılan araştırmalar mağdurların yarısından fazlasının intiharı düşünmüş olduğunu, büyük çoğunluğunun ise yaşadıkları olay sonucu kişiliklerinde kalıcı değişiklikler oluştuğunu ortaya koymuştur. (Handemir, 2015:3)

Saldırı sırasında kişinin vücut bütünlüğü ve zaman zaman hayati tehlikeye girer ve kişi yoğun bir heyecan ve korku yaşar. Cinsel saldırıya uğrayan kişi bu dönem içerisinde hayatı üzerindeki kontrolü kaybeder ve saldırı sonrasında psikolojik reaksiyonlar gösterir. Bu reaksiyonlar günlerce, hatta aylarca sürebilir ve kişinin savunma mekanizmalarını bozup, felce uğratabilir. (Handemir, 2015:4)

Cinsel saldırıya karşı tepkinin yoğunluğu saldırıda yaşanan şiddetle ve yaşla doğrudan ilgilidir. Genel olarak daha genç yaşlarda saldırıya uğrayanlar, yetişkinlik döneminde saldırıya uğrayanlardan daha fazla travma yaşarlar. Bazı kadınlar başlarından geçeni kimseye anlatmayarak olayı inkâr etmektedirler. Saldırını yıllar boyu bilinçaltına itenlerin iyileşme süreçleri gecikmekte ve tecavüzden kaynaklandığını fark edemedikleri birçok duygusal sorun yaşamaktadırlar. Çok az kadın tecavüz sonucu gebe kaldığı halde, bu olasılık kurbanların çoğunu dehşete düşürmektedir. Birçokları da haklı olarak cinsel yolla bulaşan bir hastalık kapmış olmaktan kaygı duymaktadır. (Handemir, 2015:4)

2.4. TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN YAYGINLIĞI VE BÖLGESEL DAĞILIMI

Toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle yaşanan kadına yönelik şiddet, kadınların yakın çevrelerindeki erkeklerden, tanımadıkları erkeklere ve hatta aile içindeki kadınlara kadar uzanan geniş bir çevre içinde yer alır.

Kadınların eşleri veya birlikte oldukları kişiler tarafından maruz kaldıkları fiziksel ve cinsel şiddet ile duygusal ve ekonomik istismar, yakın ilişkide oldukları erkeklerin kadınları kontrol etmeye yönelik davranışlarından kaynaklanmaktadır.

Ülke genelinde yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı %39'dur. Başka bir ifadeyle her 10 kadından 4'ü eşi veya birlikte olduğu kişi ve kişiler tarafından fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Yerleşim yeri açısından çok önemli bir farklılaşma görülmemesine rağmen bölgesel düzeyde önemli bir farklılaşma vardır.

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan yaklaşık her 2 kadından 1'i fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Fiziksel şiddet yaşanması ülke genelinde ise her 10 kadından 1'e düşmektedir.

Cinsel şiddet hakkında konuşmak fiziksel şiddeti aktarmaktan daha zor olmaktadır. Özellikle de evlilik içinde yaşanan cinsel şiddet konuşulması çok uygun görülmeyen bir konudur. Bununla birlikte ülke genelinde evlenmiş kadınların %15'i cinsel şiddet içeren davranışlardan en az birini yaşamıştır. Belirtilen cinsel şiddet yüzdesi, fiziksel şiddet biçiminde olduğu gibi bölgesel olarak önemli bir farklılık göstermektedir.

Batı Marmara Bölgesi'ndeki kadınların %9'u, Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayanların ise %29'u yaşamlarının herhangi bir döneminde cinsel şiddete maruz kalmıştır. Diğer bölgeler için yüzdeler 11 ile 23 arasında değişiklik göstermektedir.

Ülke genelinde ise hayatının herhangi bir döneminde cinsel şiddet yaşadığını belirten kadınların yaklaşık yarısı, yakın dönemde de cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir.

Cinsel şiddetle fiziksel şiddetin iç içe yaşanmadığı durumlar çok azdır. Fiziksel ve cinsel şiddetten en az birinin yaşamının herhangi bir döneminde yaşanması, kümülatif olarak ilerleyen yaş ile birlikte yaşanan şiddetin etkisinin de artmakta olduğunu gözler önüne sermektedir.

Eğitim düzeyi ve yaşanan şiddet arasındaki ilişki, refah düzeyi açısından da benzer bir örüntü sergilemektedir. Refah düzeyi düşük olan hanelerde yaşayan kadınların yarısı yaşamlarının herhangi bir döneminde şiddete maruz kaldıklarını belirtirken, yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların ise %29'u şiddete maruz kalmıştır.

Yaşam standartlarındaki artış, kadınların daha az şiddete maruz kaldıklarını göstermekle birlikte yüksek refah düzeyine sahip olmak da kadınların şiddetten tamamen korundukları anlamına gelmemektedir. (Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü)

SON SÖZ:

Dünyanın her köşesine yayılmış sefaletten, her türlü suçu işlemeye ve savaşmaya kadar var olan tüm sorunların asıl nedeni, insanlığın duygu ve düşüncelerindeki şiddet eylemidir.

Yaşadığımız dünyayı ne yazık ki olumsuz duygular ve beraberinde gelen, geniş bir kulvara sahip şiddet eylemleri yönetmektedir. Bunlar elbette ki kabul edilmesi zor kavramlardır. Üstelik hayatımızın her noktasını da ele geçirmiş durumdadır. İnsanın kendi yazgısını değiştirebilmesi için psikolojisini ve doğru kabul ettiği ve dolayısıyla kabullendiği birtakım kalıp yargılarını değiştirmesi gerekmektedir. Kavgacı, kırılđan ve fani bir zihniyetin yarattığı zorbalığın kökünden çıkarılıp atılması şarttır. Yaşadığımız dünyayı ve tanık olduğumuz hayatı yok etmekle tehdit eden, kanser ya da AIDS hastalıkları değil, insanın kavgacı düşüncesidir. Dünyamızın olağan görüntüsünün arkasındaki gerçek sebep de budur.

şiddet; gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun bütün dünyada milyonlarca insanın, özellikle de kadın ve çocukların yaşamlarını etkilemeye devam etmektedir. Batılısı, doğulusu, yoksulu, zengini her toplumun ortak sorunudur. Temel insan haklarının, toplumsal ve bireysel eşitliğin, ağdaşlaşma ve barışın karşısındaki en ciddi engeldir. Ortadan kaldıramadığımız ve hatta giderek artan şiddet olayları karşısında, ulaştığımız medeniyet düzeyinin ne kadar yüksek olduğunun ne yazık ki hiçbir anlam ifade etmediği, herhangi bir değerinin olmadığı gözler önündedir. (D'anna, 2008:5)

şiddetin, bireysel ve toplumsal yaşamdaki etkisini azaltmanın yolu, saldırgan davranışa götüren egemen kültürün değiştirilmesinden geçmektedir. Bu kültürün temel bileşenleri arasında; işlevsel olmayan aile yapısı, inanç sisteminden beslenen ahlak anlayışı ve toplum yesi bireylerin belirleyici olduğu toplumsal normlar ve roller başta gelmektedir.

Unutulmamalı ki, şiddet bir toplum sağlığı sorunudur ve bir hak ve özgürlük ihlali olarak ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

Arikan, K. (2013). Anksiyete Bozuklukları, <https://www.kemalarikan.com>, 10 Ocak 2013

Civil, F. (2015). Türkiye Klinikleri J Public Health-Special Topics: Kadın ve Ruh Sağlığı, 1, 40-44

D'Anna, S. (2008). Tanrılar Okulu. Çev.: Yelda Gürlek. İstanbul: İstanbul: Goa Yayınları

Dursun, Y. (2011), Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi: Şiddet Nedir?, 12, 1-18

Hamdemir, S. (2015), Tecavüze Uğramış Kadına Yaklaşım, <https://www.klinikankara.com>, 4 Mart 2015

<https://www.kadininstatusu.aile.gov.tr>, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü,

<https://www.dbe.com.tr/>

İhsan Çetin (2012). *The Symposium of Violence against Women and Children Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu 27-28 Nisan 2012*, Ankara. Say 8-9

Recm Kurbanlarını Unutmadılar. (2003). Sabah Gazetesi, s. 3.

Rüçhan Gökdağ, (2012). *The Symposium of Violence against Women and Children Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu 27-28 Nisan 2012*, Ankara.

Şenyuva, G. (2009), Journal of Forensic Medicine Adli Tıp Dergisi, 23, 1-14

Topbaş, M. (2015). Türkiye Klinikleri J Public Health-Special Topics: Kadın ve Çevre, 1, 51-56

Teşekkür

Doç. Dr. Ahmet Tiryaki Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Doç. Dr. Filiz Civil Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Şule Yüksel Özmen Öztürk Karadeniz Teknik Üniversitesi, İletişim Fakültesi